

ГЕНОЦИДІУМ АТРОХ

ГЕНОЦИД НА ПІВДЕННО-СХІДНИХ ЗЕМЛЯХ ІІ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ

У 1939-1947 роках поляки, які проживали на території довоєнної Речі Посполитої – на Волині, у Східній Малопольщі (Львівське воєводство, Тернопільське і Станіславівське воєводства), а також у Люблінському і Поліському воєводствах, стали жертвами жорстокого геноциду українців – членів Української Повстанської Армії, Організації Українських Націоналістів (УПА/ОУН), очолюваної Степаном Бандерою. У цих зlodіяннях їм допомагали інші українські формування, у тому числі дивізія СС-Галичина. Українці, за прикладом нацистської Німеччини, вирішили закласти основу для будівництва майбутньої власної держави шляхом знищення населення, яке не мало українського коріння: «ХТО НЕ УКРАЇНЕЦЬ НА УКРАЇНСЬКІЙ ЗЕМЛІ – ТОМУ СМЕРТЬ. НАШИМ ІСТОРИЧНИМ ВОРОГАМ – ПОЛЯКАМ, УГОРЦЯМ І ЄВРЕЯМ – УСІМ ЇМ СМЕРТЬ» (уринок з листівки ОУН).

Найбільші масові вбивства відбувалися у 1943 році. Вони почалися з лютого нападу на Колонію Парослю Першу на Волині, під час якого загинули 173 поляки. За період великодніх свят загинуло близько 1300 поляків, щонайменше у 57 населених пунктах. Апогей зlodіяння відбувся 11 липня 1943 р., коли українські націоналісти напали на 99 польських міста. Під час «кривавої неділі» вбивали поляків, у тому числі в костьолах, під час богослужіння.

Згідно з оцінками, кількість жертв серед польського населення досягає 130 тисяч. УПА вторгалася на територію проживання поляків, масово їх зганяла, і починала катувати. Поляків розстрілювали, спалювали живцем, топили у річках та криницях, заколювали ножами і прикладами гвинтівок, зарубували сокирами. Раніше жертв часто піддавали безжальним тортурам, ламали їм кістки, виколували очі, четвертували, обрізали груди, з них здирали шкіру, обв'язували колючим дротом, волочили по землі кінями, гвалтували, а трупи профанували.

Винищували цілі польські родини у варварський і огидний спосіб, вбивали і дітей, і жінок. Під так звану «акцію очищення» потрапляли також польсько-українські сім'ї. Українці забирали у них цінні речі, худобу і продукти харчування. Знищували всі сліди польськості, спалювали та зрівнювали із землею цілі польські села, костьоли, цвинтарі, хати і садиби, пам'ятники. Спалювали також місця масових поховань, щоб приховати всі сліди та докази геноциду. Будь-які спроби польської сторони провести переговори, в тому числі з боку представників Армії Крайової та Селянських Батальйонів, закінчувалися фіаско – до переговорів або не доходило взагалі, або поляків підступно вбивали.

Українцям, які не погоджувалися на жорстокі злочини і активно або пасивно допомагали полякам, загрожувала смерть. Незважаючи на це, багато поляків змогли врятуватися завдяки допомозі або попередженню українців про погром.

Поляки захищали своє життя по-різному. Вони місяцями ночували в лісах і підвалах, щоб їхні села виглядали покинутими і щоб їх не застали зненацька під час сну. Приходили до обраного господарства і встановлювали варту. Переїжджали до більших міст. У січні 1943 р. почали створювати

пости самооборони (поселення, в яких безпеку поляків охороняли загони самооборони) і пости (бази) самооборони, створені з кількох польських сіл і колоній, пов'язаних загальною системою самооборони. Вони мали шанс на існування тільки в тих населених пунктах, в яких польське населення становило переважну більшість. У них не вистачало зброї, боєприпасів і людей з військовим досвідом, тому що більшість найважливіших представників місцевої громади були в 1939-1941 роках вбиті або депортовані радянською владою до глибинки СРСР. Діяльність підпільної Армії Крайової була спрямована на боротьбу проти німців, але, незважаючи на це, її солдати були одними з організаторів і командирів відділень самооборони. Бази самооборони захищали польські родини, які проживали неподалік і прибували до баз. Постами і центрам вдалося триматися від місяця до року.

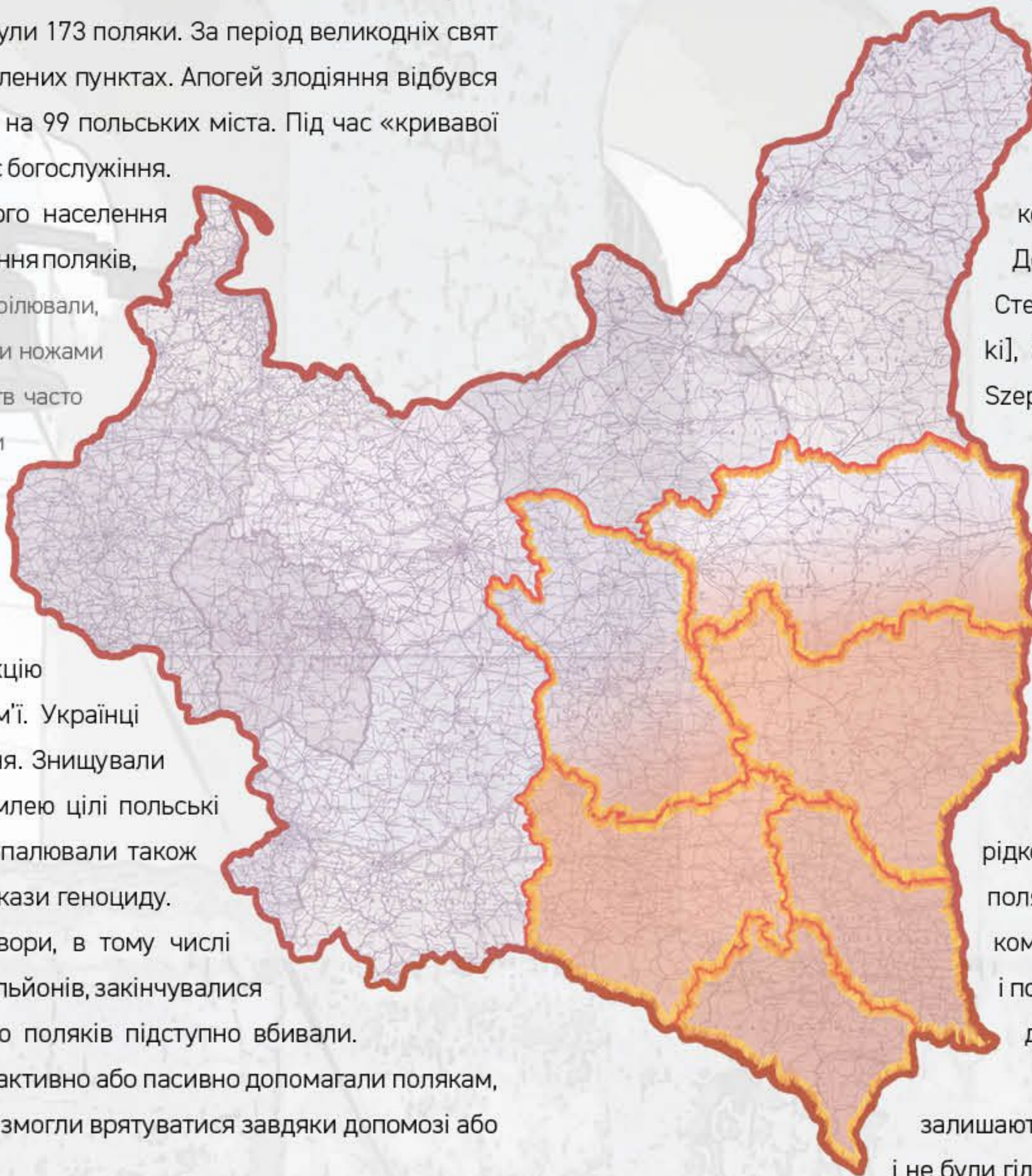
На Волині у липні 1943 р. існувало близько 100 польських постів – це було максимальне число одночасно працюючих точок самооборони. До найсильніших належали: Пшебраже [Przebraże] (під командуванням Генріха Цибульського – «Гаррі»), Паньска Доліна [Pańska Dolina], Хута Стара [Huta Stara], Хута Степанська-Вирка [Huta Stepańska-Wyrka], Засмики [Zasmyki], Рожище [Rożyszcze], Антонувка Шепельська [Antonówka Szepelska], Белін-Спашчизна [Bielin-Spaszczyna], Ягодзін-Римаче [Jagodziny-Rymacze].

У центрах панувало перенаселення (вони були притулком навіть для кількох тисяч поляків), погані санітарні умови і голод, але вони забезпечували найцінніше – надію на виживання. Незважаючи на героїчну оборону, тільки декілька самооборон змогли вистояти і дочекатися наступу на Волинь радянських військ у 1944 році.

Відчайдушні спроби помститися українцям відбувалися рідко, а командири польських самооборон направляли полякам заборони на їх вчинення, на відміну від українських командирів, які прагнули до повної ліквідації поляків і польськості на території, на якій вони хотіли створити свою державу.

Спорожнілі села на території України і до сьогодні залишаються німим свідченням злочину. Десятки тисяч людей так і не були гідно поховані і увічнені.

Таблицю підготувало Бюро Пам'яті Боротьби і Мучеництва Інституту Національної Пам'яті Філія в Гданську [Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa Instytutu Pamięci Narodowej Oddział w Gdańsku]
Автор: Катажина Лісецка
Рецензенти: Ева Семашко, професор, доктор наук Мірослав Голон
Графічний дизайн: Кароліна Пьотровска
Редактор: Анна Щвітальська-Йопек

Polski
English
Українська
Deutsch

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

#MOJA NIEPODLEGŁA.